

po kojem veselo ter z zdatnim uspehom šumijo drobne bučelice. Kamor se oko ozre, povsodi obetajo sadunosniki obilo sadu, ako nam ga kako nesrečno, mrzlo jutro ne odvzame! Tem bolj žalostno je zastran vinogradov, posebno brajd. Brajde so kinč vinogradu, zaklad vinogradarju. Toda letos so od zimskega mraza toliko poškodovane, a boljše rečem uničene, da se ne zmenijo za pomen zgorej navedene pesmice. Kar je starega ter visokega trsovja, to je vse ranjeno in razpokano kakor da bi ravnokar prišlo iz najhujše bosenske vojske; takih invalidov nebena vigred oživila ne bo. Počakati moramo blizu jeseni, ali saj do polletja, da bomo posekali in v ogenj znosili žlabne trte, ki so nam toliko lepih novcev v žepe spravile. Na kvar pa bi bilo posekavati, ali odžagovati jih sedaj, ko po zamrlih udih še vedno se nahaja sočna tekočina, ktera bi se pri zemlji odžagane trti preobilno izcejala, in tako še pokončala ono gnanje, ktereja iz zemlje, to je iz pod zemljo skritega trsovja pričakujemo! Izročimo se v voljo božjo, naše brajde pa bodo še mnoga leta pomnile zimo 1879—1880.

M. V.

Iz Leskovca v Halozah. Na sredi krasnih z vinsko trto zasajenih vinogradov v fari sv. Andreja v Leskovci, stoji kapelica obično nazvana „Križ“. Pisatelj teh vrstic čul je večkrat starih ljudij pogovarjati se, kako v lepem redu da je kapela sploh bila, dokler so stari gospodarji še živeli, na katerih posestvu namreč stoji. Ali kak so stari gospodarji spremenili, tako je tudi ves red spremenil. Nebeno jutro, poldan, neben večer ni prešel, da se nebi zvonilo ter okoli stanovajoče ljudi opozorilo, da se spomnijo Tistega, kateremu na čast je ta kapela pozidana. Komaj se je črna meglica prikazala žugajoča točo iz sebe posipati na gorice, že je zvonil, ter tako pobožne okoličane spominjal, da naj prosijo vsemogočnega Boga, da od njih odvrne šibo božjo. Ali zdaj je utihnil glasni zvonček, ter malokedaj poldan zazvoni, proti megli pa nikdar; in ako ne bo skoro popravljen ta „Križ“, podrl se bo in razrušil. Posestniki, ne dajte do tega priti!

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Česki poslanci pod vodstvom dr. Riegerja so prišli zahvalit se poslancem konservativnim, slovenskim in hrvatskim, da so glasovali za česke narodne terjatve. — Vse želi, da bi državni zbor najvažnejše reči brž dognal in potem odložen bil, da bi deželni zbori do zborovanja prišli. Liberalci pod vodstvom jezičnega doktorja Herbstja pa hitro delovanje motijo, kolikor le mogoče. Lani so liberalci neznano dolgo besedovali o colninskem novem črteži, a letos pravi minister in liberalci baron Korb, da ne velja nič, ker je naša colnina premajhna proti onej, katero daje zadnji čas Bismark od našega blaga pobirati. Pri tej priliki je baron Korb večkrat djal, da bo

eno in drugo storil, „ako še dalje ostane minister“. To kaže na spremembe v sedanjem ministertvu potem, ko bo državni zbor odložen. Ako namisli liberalci baron Korb odstopiti, želimo, naj nam tudi gospoda Stremajerja potegne za seboj z baronom Horstom vred. Poslanec grof Vetter je nedavno poročal o prošnjah zoper južno železnico, ki želi zopet dohodnine oproščena biti. Nasvet baron Vetterjev priporoča vladi, naj se južnej železnici nikakor dalje ne prizanaša; 3 milijone goldinarjev vsako leto darovati ne kaže med tem, ko se kmetje in mestjani zarad zaostalih davkov rubijo. — Gosposka zbornica ima liberalno večino in ta je od naših poslancev sklenjeno postavilo, naj se odpravi posilno legaliziranje, zavrгла. Jud ostane vselej jud, in liberalci povsod liberalci. — V raznih mestih propada liberalno gospodstvo; tako so v Linci, Saleburgu in Innsbrucku deloma zmagali pri mestnih volitvah konservativni močje. — Za česko deželo je nova šolska postava tudi uzrok neizmernim stroškom in dokladam. Letos hoče zmanjkati 6 milijonov goldinarjev, samo za šole treba je 3.852.000 fl. To bo marsikoga ohladilo. — V Gradei je „družba rudečega križa“, ki skrbi ob času vojske za ranjene in bolnike, dala nemško-slovenski tiskani poziv h pristopu prilepiti na stenah po ulicah. Nedorodne slovenske besede so nekatere graške „urgermane“ tako razgnjevale, da so v mestnem zastopu upijali: „sedaj je nemštvo v nevarnosti, uže našega Gradca se hočejo Slovenci lotiti in Nemce v njem iztrebiti itd.“ Dobro, da imamo v Gradei norišnico, kamor zamorejo take ljudi vtaknoti, ako nevarneje znorijo. — Ogerski ministri se čedalje bolj bojijo Srbov, Hrvatov ponujajo pa dijaški zaklad imajoči 1.500.000 fl., da se ponovi stara nagodba med Ogersko in Hrvatsko. Blizu Banjeluke v Bosni so Nemci iz Würtemberga za 3000 fl. od nekega bega kupili 3000 oralov zemlje. V Sarajevu bodo stavili stolno cerkev in palačo za katoliškega škofa. Svitli cesar so v ta namen darovali 200.000 fl.

Vnanje države. Bismark je vendarle nameraval boj zoper Rusijo, katero je hotel s pomočjo angleškega ministra Beakonsfielda do tal ponizati. Ta nakana je sedaj popolnem zaprečena, ker je pri novih volitvah zmagal Gladstone in Beakonsfielda vrgel iz ministerskega stola. To je Bismarka zadelo, kakor strela iz jasnega neba, ter zopet klečeplazi okolo ruskega carja, naj bi se ta zvezal z Nemčijo. — Ubogim Črnogorcem preti nova vojska, turški vojaki so se združili z Albanci ter hočejo napasti Črnogoro. V Skadarju, Prizrenu in Djakovem zbira se 70.000 mož, dobro orožanih s turškimi puškami. — Bolgarski knez snubi bogato Rusinjo, hčer Josipovo, ki bo imela dote 30 milijonov rubljev. — Rumunsko mesto Fokšan je pogorelo. — Ruski car je obhajal slovesno svoj 62. god. Melikov dela neumorno na pomirenje ruskih narodov. — Grki so se na otoku Kandiji vzdignili zoper Turke, angleška ladija je vstašem pri-

peljala 16.000 pušek in 4 milijone patron. — Italijanski ministri so državni zbor razpustili in razpisali nove volitve. — Bismark začenja Nemcem predsedati; v državnem zboru so mu zaporedom zavrgli več njegovih nasvetov. Jako razjarilo ga je, da je v Hamburgu vkljub ostrej postavi zoper socialiste v državni zbor izvoljen socialist in „šoštar“ Hartmann z 13.000 glasov. — Angleži hočejo v Afganistanu narediti mir in deželo prepustiti Abduraman-kanu. — V južni Ameriki traja boj med Čileni in Peruvijani dalje naprej in prihaja čedalje grozovitnejši. — Kitajci se nasajajo zoper Evropejce tako, da evropski poslaniki prosijo svoje vlade, naj jim pošljejo vojni ladjij v pomoč.

Za poduk in kratek čas.

Slovani ob nemški meji.

IV. Slovenci bili smo prvi podjarmljeni od sosedne nemške sile in vsestransko ponemčevanje našega rodu pričelo je se pred več kakor 1000 leti uže za cesarja Karola velikega. Jednaka nesreča je prve za nami zadela hrabre Moravljane, stanujoče od Dunava po sedanjej Moravskeji, Šleziji in globoko v severno zapadno Ogersko. Vender Moravljane so se udali še le po dolgotrajnem le proti koncu nesrečnem vojskovanji. Še enkrat je zapadni Slovan vse sile napel, da bi rešil svoj rod, svojo zemljo, svojo svobodo. Bilo je zastoj. Preveč sovražnikov je narinolo odinod, premalo sloge bilo je doma. Brat je zapustil brata in tako sta obadva prišla pod ptujčevo peto.

Prvi nam po imenu znani moravljanski knez bil je Mojmir I. Ta je iz Nitre v današnjem Slovaškem na Ogerskem iztiral Pribino in njegovega sina Kocelja. Obadva pribežita k Nemcem in se data v Trajnsmauerji v cerkvi sv. Martina (Spod. Avstrijskem) krstiti l. 834. ter prosita pomoči. To je nemški kralj Ludvik, vnuk Karola velikega, takoj porabil in z vojsko udaril na Moravsko. Vsled nesrečne vojske bil je Mojmir odstavljen in Pribina gospodar v Nitri. Toda kmalu bil je ta zopet izgnan. Kajti Mojmirov bratič in naslednik mladi Rastislav bil je krepak junak, a previden politikar. Polagoma, jako opazno, pa tudi, kedar je treba bilo, odločno in rezno deloval je na to, da bi nemški jarem otresel in Moravsko povzdignil v mogočno, nezavisno slovansko in krščansko državo. Najprvje skrbel je za krepko obrambo. Kder se Žvarecava izliva v Tajo, pozidal je čudovito lepo in mogočno trdnjavo: Devin. Ludvik to poizvedevši prilomasti naglo pred Devin, je pa naposled tepen in črez Dunaj potisnen nazaj l. 855. Veliki uspeh je Rastislava sedaj tako uhrabil, da je Nemcem prijaznega Pribino zopet pregnal iz Nitre. Ta je bežal najprvje h Bolgarom, potem k Hrvatom, dalje k oskrbniku „slovenske marke“ ali namejne grofije, nekemu Salahu, in naposled

k sinu nemškega cesarja, k mogočnemu Karlmanu, ki je stanoval pogosto v Blatnem gradu na Koroškem. Na prošnjo Karlmanovo dobi Pribina in njegov sin staro Panonijo v last ter osnuje panonsko slovansko državo okoli Blatnega jezera na Ogerskem. Ob iztoku Sale v Blatno jezero postavil si je močno trdnjavo sred velikanskih mužav. Imenovali so novo trdnjavo: Blatni grad, Moza-burg. Kot goreč kristijan pozidal je 18 cerkva, v Blatnem gradu lepo Marijino cerkvo, katero mu je salburški nadškof Adalram blagoslovil l. 850. Tudi naš Ptuj, Slovenske gorice spadale so k Pribinoveji državi, ki je v kratkem zaslovela zaradi premožnosti, številnih in bogatih trgov in mest. Pribina je umrl l. 860. Njegov sin Kocelj bil mu je vreden naslednik.

Med tem je pa Rastislav dognal za vse slovanstvo velevažno delo. Hotel je svoj narod pokristijaniti, toda ne po nemških misijonarjih, ki so le nemškim armadam pot gladili ali nemške zmage za ponemčevanje Slovanov plodonosne delali. Izgnal je torej vse nemške misijonarje in pozval iz Carigrada slovanska apostola, sv. Cirila in Metoda. L. 863. sta prišla sveta moža na Moravsko, oznanovale Kristusov nauk in službo božjo obhajala v slovenskem jeziku, za kateri je sv. Ciril omislil tudi nove pismenke. Papež Adrijan II. je blago početje odobril in sv. Metodija proglasil za sirmijsko-panonskega škofa l. 868. To je razkačilo celo Nemčijo in sklenilo je se Rastislava uničiti. Grozovensk boj se vne. Od 3 strani pritiskajo sovražniki pa brezuspešno. Pred Devinom si skrhajo zobe l. 869. Revni ostanki toliko sijajne armade odnesejo komaj pete. Ali tukaj trčimo zopet na starodavni greh slovanski, na domače prepire in črno izdajstvo. Rastislav je se sprl s svojim sestričem Svetopolkom, knezom Nitriškim. Ko zazvé, kako se Svetopolk z Nemci pogaja, sklene umoriti ga pri obedu. Vender Svetopolk se previdno umakne na ptijčji lov s sokoli. Rastislav hiti za njim. Toda Svetopolkovi prijatelji ugrabijo Rastislava, ga zvežejo, na konja posadijo in zbežijo z njim k Nemcem v Režno. Tukaj ga v železje vklenejo in pred cesarja postavijo, ki mu da oči izpehnoti in v nek samostan zapreti, kder je umrl. Izdajica Svetopolk je sedaj zopet Nitriški knez in blapec nemškim dobitnikom. To se je zgodilo l. 870. Cesarjev sin Karlmann je pa takoj vdrl v Moravsko in ondi grozno pustošil; tudi Svetopolka je dal v železje djati, ker mu ni prav zaupal. V tej neizmernej sili začeli so Slovani obupni boj za svoj obstanek. Slavomir, čeravno duhovnik pa iz Mojmirove rodbine, je posiljen biti vojskovodja. Kmalu navre toliko vojske k njemu, da je Karlmann v velikej nevarnosti. Sedaj pozove ta vkljenega Svetopolka pred sebe, mu izreče, da je nedolžen in obljubi, da mu izroči zopet vso prejšnjo čast in imetje, ako zanaprej Nemcem služi. Svetopolk na videž pritrdi in Karlmann mu poveri veliko nemško vojsko. Ko Svetopolk z njo